

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет психології
Кафедра загальної та клінічної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПАТОПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти – (перший (бакалаврський)
Освітня програма “Психологія”
Спеціальність 053 “Психологія”
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
  2. Анотація до курсу
  3. Мета та цілі курсу
  4. Результати навчання (компетентності)
  5. Організація навчання курсу
  6. Система оцінювання курсу
  7. Політика курсу
  8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	ПАТОПСИХОЛОГІЯ
Викладач	Кандидат психологічних наук, доцент Матейко Наталія Михайлівна
Контактний телефон викладача	0991390034
Е-mail викладача	mnm2807@ukr.net
Формат дисципліни	очна/заочна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/
Консультації	кожний 3-й вівторок місяця
2. Анотація до курсу	
Навчальна дисципліна « Патопсихологія» присвячена вивченню змін психічної діяльності при патологічних станах мозку, викликаних психічними або соматичними захворюваннями.	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою курсу є дати систему знань про зміни психічної діяльності при патологічних станах мозку, викликаних психічними або соматичними захворюваннями.</p> <p>Цілі курсу: забезпечити студентів знаннями з теоретичних уявлень про механізми виникнення, функціонування та розвитку патологічних станів психіки базових наукових підходів до проблем оволодіння навичками планування патопсихологічного дослідження, обробки й інтерпретації результатів</p>	
Результати навчання (компетентності)	
<p>Загальні компетентності (ЗК) ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК) СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків. СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій. СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p>	
Програмні результати навчання	
<p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання.</p> <p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги.</p> <p>ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p> <p>ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.</p> <p>ПР20. Здійснювати психологічні інтервенції (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу) з використанням індивідуальних та групових методів роботи.</p>	
3. Організація навчання курсу	
3. Структура курсу	

№з/п	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	<p>Тема 1. Патопсихологія як наука. Загальні відомості про етіологію, патогенез психічних розладів.</p>	<p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>Предмет та завдання патопсихології. Структура патопсихології. Патопсихологія та психопатологія: співвідношення понять. Психічне захворювання: поняття, причини та рівні. Історія розвитку патопсихології. Вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології (В.М. Бехтерев, Е. Блейлер, С.С. Корсаков, Е. Крепелін, П.Ковалевський, А.Е.Личко, Б.Д.Карвасарський, С.Я.Рубінштейн В.М.Блейхер, та ін.). Внесок Б.В. Зейгарника до патопсихології: розробка теоретичних основ, методології дослідження, психологічної феноменології психічних порушень. Загальні відомості про етіологію, патогенез психічних розладів. Синдромологічна і нозологічна класифікації психічної патології. Поняття про реєстри психічних розладів, характеристика. Співвідношення реєстрів, симптомів, синдромів та нозологічних одиниць. Поняття психотичного і непсихотичного розладу, органічного дефекту психіки. Розділ психічних розладів МКХ-10.</p>	<p>- опрацювати літературу, - пройти тестування, - скласти термінологічний словник - Законспектувати статтю «Основні етапи розвитку психіатрії та «Становлення психіатрії в Україні та інших країнах». Психіатрія /за ред. Сонника Г.І., Напреенка О.К. К., 2003. с.7-23</p>
2	<p>Тема 2. Вимоги до побудова патопсихологічного дослідження.</p>	<p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги. ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p> <p>Особливості застосування та класифікація методів дослідження. Принципи побудови патопсихологічного експерименту.</p>	<p>- опрацювати літературу, - пройти тестування, - розробити програму наукового Опрацювати статтю та законспектувати загальні методичні рекомендації щодо обстеження психічно хворих «Методи обстеження психічно хворих» Психіатрія /за ред. Сонника Г.І., Напреенка О.К. К., 2003. С. 108-132</p>

		<p>Основні вимоги до змісту та проведення патопсихологічного дослідження. Основні принципи аналізу і інтерпретації даних. Навчальний експеримент. Технологія проведення, цілі і задачі, організація та етапи проведення. Рекомендації до складання висновку патопсихологічного дослідження.</p>	
3	Тема 3. Порушення відчуттів та сприймань	<p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p> <p>Патопсихологія відчуття. Класифікація порушень (гіперестезії, сенестопатії, синестезії). Основні критерії їх диференціації. Чинники, що впливають на виникнення цих порушень. Психологія і патопсихологія сприймання. Види патопсихологічних розладів при порушеннях сприймання та їхнє патопсихологічне обґрунтування.</p>	<p>- опрацювати літературу, - пройти тестування, - опрацювати тест К. Леонгарда – Х. Шмішека</p>
4	Тема 4. Патопсихологія пам'яті та уваги	<p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги. ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p> <p>Психологія та патопсихологія пам'яті. Види пам'яті, їхня класифікація. Обсяг пам'яті. Механізми запам'ятовування. Кількісні і якісні порушення пам'яті. Психологічний аспект порушень пам'яті: безпосередньої пам'яті, динаміки мнестичної діяльності, опосередкованої пам'яті, мотиваційного компоненту пам'яті. Особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного</p>	<p>- опрацювати літературу, - пройти тестування, Опрацюйте та підготуйте бланки (форми протоколу) для методик дослідження пам'яті та уваги: «Запам'ятовування десяти слів», метод піктограми, тест зорової та слухової пам'яті, проби на запам'ятовування, проба на асоціативну пам'ять; коректурна проба, відшукування чисел (методика Шульте), рахунок за Крепеліним, віднімання</p>

		<p>генезу. Психологія і патопсихологія уваги. Основні властивості уваги. Види уваги. Порушення об'єму, спрямованості уваги, надмірна тугорухливість, виснажуваність уваги. Основні методи дослідження порушень уваги, відчуття, сприйняття, працездатності. Методи дослідження розладів уваги.</p>	
5.	Тема 5. Патопсихологія мислення.	<p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги. ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.</p> <p>Психологія мислення. Теорії мислення. Основні операції мислення. Мислення та інтелект. Розвиток мислення в онтогенезі і його види. Клінічна і психологічна феноменологія порушень мислення, основні критерії їх диференціації. Сучасні психологічні концепції про механізми порушень мислення. Порушення операційного аспекту мислення. Порушення особистісного компоненту мислення. Порушення динаміки діяльності мислення. Характеристика патопсихологічної структури порушень мислення при психічних захворюваннях (шизофренії, епілепсії, енцефаліті, деменції).</p>	<p>- опрацювати літературу, - пройти тестування, - підготувати відповіді за питаннями семінарського заняття Підготуйте бланки та опрацюйте (у формі протоколу) методики дослідження рівня та протікання мисленневих процесів: «Класифікація предметів», «Вилучення предметів і слів», «Суттєві ознаки», «Прості аналогії», «Порівняння понять», «Пояснення прислів'їв та метафор», «Розуміння змісту сюжетних малюнків та оповідань», «Встановлення послідовності подій»,</p>
6	Тема 6. Порушення емоційної сфери.	<p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання. ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного</p>	<p>- опрацювати літературу, - пройти тестування, - підготувати відповіді за питаннями семінарського заняття - опрацювати: Опрацюйте та підготуйте форми протоколу до тесту фрустраційних реакцій С.Розенцвейга, ТАТ. Проведіть діагностику психічних станів за допомогою методики</p>

		<p>дослідження та технологій психологічної допомоги.</p> <p>ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.</p> <p>Емоційні синдроми. Маніакальний, депресивний та апатичний синдроми. Воля та її порушення. Зниження вольової активності. Порушення потягів. Імпульсивні потяги. Вольові розлади: гіпербулія, гіпобулія, абулія, парабулія. Розлади потягів: посилення, послаблення, збочення інстинктів. Компульсивні потяги (дромоманія, дипсоманія, клептоманія, міфоманія піроманія, ігрова (гемблінг)). Обсесивні потяги. Амбітендентність.</p> <p>Психомоторні розлади: збудження, ступор, паракінезії. Порушення мовлення: прискорення, сповільнення, шепелявість, картавість та інші. Вікові особливості ефекторних порушень.</p>	<p>діагностики невротичних станів К.К. Яніна та Д.М. Менделевича, діагностику астенічного стану та пониженого настрою.</p>
7	<p>Тема 7. Порушення свідомості та самосвідомості.</p>	<p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.</p> <p>Поняття свідомості у філософії, психології і психіатрії. Поняття «ясної» та «потьмареної» свідомості. «Змінені» стани свідомості. Синдроми кількісного порушення або виключення свідомості: непритомність, обнубіляція, сомнолентність, оглушення, сопор, кома. Синдроми якісного порушення або потьмарення свідомості: деліріозний, онеїроїдний, аментивний, синдром сутінкового стану. Синдроми дереалізації та деперсоналізації. Вікові особливості порушень свідомості та самосвідомості.</p>	<p>- опрацювати літературу, - пройти тестування, - підготувати відповіді за питаннями семінарського заняття - опрацювати методики Опрацюйте опитувальник Колер для вивчення ступня задоволення пацієнта своїм функціонуванням в різних сферах.</p>
8	<p>Тема 8. Порушення особистості.</p>	<p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання.</p> <p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного</p>	<p>- опрацювати літературу, - пройти тестування, - підготувати відповіді за питаннями семінарського заняття - опрацювати методику Мінімум</p>

		<p>благополуччя.</p> <p>ПР20. Здійснювати психологічні інтервенції (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу) з використанням індивідуальних та групових методів роботи.</p> <p>Проблема співвідношення клінічної і психологічної феноменології особистісних розладів при психічних захворюваннях. Патопсихологічні прояви порушень особистості. Патопсихологічний підхід до вивчення особистісних порушень: методологічні передумови і основні принципи аналізу. Порушення структури ієрархії мотивів. Формування патологічних потреб і мотивів. Порушення смислоутворення. Порушення саморегуляції і опосередкування. Порушення критичності і спонтанності поведінки. Порушення формування характерологічних особливостей особистості. Основні методичні прийоми дослідження порушень особистості в патопсихології.</p>	
9	Тема 9. Патопсихологічні синдроми	<p>ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної допомоги.</p> <p>ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.</p> <p>ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.</p> <p>ПР20. Здійснювати психологічні інтервенції (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу) з використанням індивідуальних та групових методів роботи.</p> <p>Відмінність психопатологічних (клінічних) синдромів та патопсихологічних. Рівні системи ієрархії мозкових процесів. Патопсихологічні синдроми за І. А. Кудрявцевим (1982). Доповнення переліку патопсихологічних реєстр-синдромів, яке ввели В. М. Блейхер, І. В. Крук і С. Н. Боков.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - опрацювати літературу, - пройти тестування, - підготувати відповіді за питаннями семінарського заняття - провести патопсихологічне дослідження та представити висновок із вказаним патопсихологічним синдромом.

7. Система оцінювання навчальної дисципліни	
<p>Загальна оцінювання дисципліни</p> <p>система навчальної дисципліни</p>	<p>Із максимальних 100 балів загального оцінювання предмету, які може набрати студент у ході засвоєння дисципліни максимум 50 балів</p> <ul style="list-style-type: none"> - опитування на семінарських заняттях (максимум 5 б); - підготовка і презентація реферату (максимум 10б); - тестування (максимум 10 б); - конспект першоджерел з презентацією (максимум 10 б); - контрольна робота (максимум 15 балів); - інші 50 балів – підсумковий контроль (іспит) <p>Сумарна кількість – 100 балів.</p> <p>Критерії оцінювання знань студентів:</p> <p>В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни «Патопсихологія» закладені наступні критерії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність теоретико-методологічним основам патопсихології; 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати; 4) вміння творчо мислити, давати своє бачення і розуміння поставлених завдань («побічний продукт» діяльності) <p>Виходячи з цього, оцінка «відмінно» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем патопсихології, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. При цьому знання повинні бути осмисленими, що проявляється у повноті та адекватності їх пояснення. Вміння підходити до рішення завдання не тільки у форматі репродукції, але й творчого мислення.</p> <p>Оцінка «добре» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем з патопсихології, які передбачені навчальною програмою. При цьому знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент за формою відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).</p> <p>Оцінка «задовільно» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань з патопсихології, які при цьому не завжди точно ним розуміються і не достатньо повно вербалізуються.</p> <p>Оцінка «незадовільно» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем патопсихології, або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.</p>
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Студентам необхідно вибрати вид роботи, з яким хоче кожен з них провести дослідження, яке потрібно описати(письмова робота) презентувати на парі. Власне виконання індивідуальної роботи покликане розвивати самостійність навчальної діяльності, мисленнєві операції в опрацюванні навчального матеріалу (абстрагування, порівняння, конкретизація, узагальнення, схематизація, аналіз, синтез тощо), розвиває критичне мислення, а також творче мислення, що особливо виявляється у здатності</p>

	репрезентувати опрацьований матеріал, а також у здатності його представляти у формі патопсихологічного висновку.
Семінарські заняття	Оцінюються за п'ятибальною шкалою
Умови допуску до підсумкового контролю	Умови допуску до підсумкового контролю (іспит) передбачають виконання студентом навчальної програми курсу з обов'язковим виконанням її складових (відвідування занять та підготовка до різних форм їх проведення). Підсумковий контроль у формі іспиту здійснюється на основі зарахування всіх виконаних студентами завдань (для цього отримані бали додаються, а їх кількість не повинна бути меншою, ніж 25 балів).

7. Політика курсу

Політика курсу «Патопсихологія» передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу пропущених пар без поважних причин. Студенти, які слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття/ невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, написати реферат, виконати патопсихологічне дослідження). У випадку невиконання студентами вищезначених вимог, запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недобросовісності (списування) студент буде недопущений до здачі підсумкового контролю (у разі якщо він не відпрацює пропущені заняття і не виконає обов'язкову навчальну програму). Якщо студент не ліквідував заборгованість і не набрав мінімум 25 балів, він буде спрямований на повторне ходження курсу.

8. Рекомендована література

1. Балабанова Л.М. Судова патопсихологія. Донецьк: Сталкер, 1998.
2. Влох І. І., Михняк С. І., Сувало Б. П. Довідник з терапії психічних захворювань. Львів: Каменяр, 1998 78 с.
3. Вітенко І. С. Загальна та медична психологія. К.: Здоров'я, 1994. 296 с.
4. Гавенко В. Л., Самардакова Г. О., Бачериков М. Є. Психіатрія і наркологія. К. Здоров'я, 1993. 192с.
5. Критерії діагностики і лікування психічних розладів та розладів поведінки у дорослих: Клінічний посібник / За ред. проф. П. В. Волошина, проф. В. М. Пономаренка, проф. О. К. Напрєєнка, проф. Н. О. Марути та ін. Харків: Арсис, 2000. 303 с.
6. Критерії діагностики та принципи лікування розладів психіки і поведінки у дітей та підлітків: Клінічний посібник / За ред. проф. П. В. Волошина, проф. В. М. Пономаренка, проф. В. С. Підкоритова, проф. О. К. Напрєєнка та ін. Харків: Фоліо, 2001. 271 с.
7. Кузнецов В. М., Чернявський В. М. Психіатрія. К.: Здоров'я, 1993. 344 с.
8. Клінічна психодіагностика: практикум/ Редактор-упорядник проф. М.В. Миколайський. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2006. 228 с.
9. Клінічна психологія: словник-довідник / Авт.-уклад. С. В. Діденко К.: Академвидав, 2012. 320
10. Психіатрія /за ред. Сонника Г.І., Напрєєнка О.К. К., 2003.
11. Матейко Н.М. Поширеність депресії невротичного генезу серед студентської молоді// VI Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання. Вип.37(3), Том 1 (21). Київ, Гнозис, 2017. С.194-202.
12. Матейко Н. М. Патопсихологія. Неврологія: навчально-методичний комплекс. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 160 с.
13. Мартинюк І. А. Патопсихологія [Текст]: навч.посібник. К. : ЦУЛ, 2008. 208 с.
14. Максименко С.Д., Чуприков А.П. Патопсихологія. Навч. посібн. К.: Видавництво ТОВ КММІ. 2010. 210 с. <http://maksymenko-psychology.org.ua/sites/default/files/praci/Tvory/Book>.
15. Мішиєв В.Д. Сучасні депресивні розлади: [керівництво для лікарів] / В.Д. Мішиєв. Львів: М. 2004.
16. Клінічна психологія: словник-довідник / Авт.-уклад. С. В. Діденко К.: Академвидав, 2012. 320 с.
17. Максименко С. Д. Медична психологія / [Максименко С.Д., Цехмістер Я.В., Коваль І. А., Максименко К. С.]; за заг. ред. С. Д. Максименка К., 2014. 520 с.

18. Рубінштейн С.Я. Експериментальні методики патопсихології / С.Я. Рубінштейн. Медицина, 2005.
19. Протокол з діагностики та терапії ПТСР NICE [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://ipz.org.ua/index.php/vydavnytstvo/94-knyhy-3/190-protokoly-z-diahnostyky-ta-terapii-ptsr-nice-2>
20. Психіатрія: Курс лекцій: Навч. посібник / В. С. Бітенський, П. І. Горячев, Е. В. Мельник та ін.; За ред. В. С. Бітенського. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2004. 354 с.
21. Психосоматичний хворий на прийомі у лікаря / Б. Любан-Плоцца, В. Пельдингер, Ф. Крегер, В. Ледерах-Гофманн: Пер. з нім. / За ред. проф. О. К. Напрєєнка. К.: Адеф Україна, 1997. 328 с.
22. Селюцький А. І. Психопатологія дитячого віку. К., 1997. 295 с.
23. Синапсис діагностичних критеріїв DSM-V та протоколів NICE для діагностики та лікування основних психічних розладів у дітей та підлітків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipz.org.ua/index.php/vydavnytstvo/94-knyhy-3/190-protokoly-z-diahnostyky-ta-terapii-ptsr-nice-2>.
24. Харцій, О. М. Візуальна психодіагностика [Текст]: навч. посібник (модульний варіант). Рек. МОН. Львів: Магнолія 2006, 2015. 224 с.
25. Шкарлатюк К. І. Патопсихологія : навч. посіб/ Луцьк : ВежаДрук, 2022. 155 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Загальної і клінічної психології
Викладач Гостьові лектори	Кандидат психологічних наук, доцент Матейко Наталія Михайлівна
Контактна інформація викладача	nataliya.matejko@pnu.edu.ua

Викладач _____ Н.М. Матейко